

Sådan ser den gamle kro i Notmark ud i dag. Et lille kønt bindingsværkshus, som passes og plejes efter alle kunstens regler. Foran indgangsdøren de to rosenbuske.

Notmark kro:

Stor omsætning af våde varer var der vist aldrig

Lokalhistorikeren Hans Terp, Notmark, fortæller om kroen som i et par århundreder var et naturligt samlingssted i sognet

NOTMARK - I henvend 50 år har den gamle kro i Notmark været nedlagt som kro, men i det ydre er den dog velbevaret efter gentagne restaureringer. Sidst har den fået nyt stråtag. Et arbejde der blev udført med tilskud fra fredningsnævnet.

Kro-bygningen er den tredjældste i sognet. Kun kirken og præstegården er ældre.

Et gammelt dokument fra 1734 fortæller, at kroen dengang ejedes af Ib Clausen, og at den allerede da havde eksisteret i flere år. I 1829 blev kroen overtaget af Hans Christian Fink fra Egen, der byggede om og plantede seks lindetræer foran kroen. Træerne er i tidens løb faldet for savens tænder, de to sidste for henved 40 år siden.

Historien begynder ved døren

Kroens historie begynder allerede ved hoveddøren. En stor Nexø sandsten, der endnu bærer symboler på smedens håndværk, nemlig hestesko, tang og hammer, danner trappen. I følge gammel overlevering blev den erhvervet af kroens første ejer, fortæller Hans Terp. Tidligere lå den på en smeds grav på Notmark kirkegård, men på et tidspunkt skulle den flyttes. Under flytningen tabte arbejderne stenen, som gik midt over. Derfor fik kromanden den som betaling for leveret brød og brændevin. Og den blev altså kroens trappesten.

I 1834 blev kroen overtaget af Hans Iversen, hvis far var landmand i Padholm. Hans og hustruen Margrethe ejede kroen til 1868 og oplevede således krigen i 1864.

Efter hvad fars gamle daglejer, Per Andresen, fortalte os børn, så kunne man

fra det nærliggende Gravsbjerg se ildglimtene, når kanonerne blev affyret på Dybbøl, siger Hans Terp.

Uldkarteri på kroen

Notmark var kun en lille landsby og derfor kunne kromændene ikke alene klare sig med krodriften, store øldrikkere var folk i Notmark heller ikke. Derfor supplerede man indtægten med drift af et lille landbrug, efter at der i følge et dokument fra 1773 blev tillagt kroen otte skæpper agerjord af byens fire gårdmænd.

I nogle år blev der også drevet uldkarteri i kroen. En bæk, der løb forbi kroen, var så vandrige, at den kunne drive en uldkartermaskine. I følge et regnskab ser man, at der i året 1869 blev kartet den anseelige vægt af 1,777 pund uld.

Kneb med ligbærere

I en lille by som Notmark knob det ofte med at have nok mænd til at fungere som ligbærere ved begravelser. Derfor blev der stiftet en forening på foranledning af degnen, C. Trolle. I følge lovene skulle hver gårdmand ved en begravelse møde med to konfirmerede mandspersoner, de øvrige af byens ejendomme med een mand. Udeblev nogen uden gyldig grund, skulle der betales en bøde på fire skilling pr. mand, i den tyske tid ændret til 50 pfening.

I samme lov blev det vedtaget, at en nytillflytter ved det første møde, han deltog i, skulle give lidt til halsen. Mest blev det til en flaske brændevin og øl, som deltagerne delte imellem sig.

Helligtrekongersaften var særlig festlig på kroen. Kroen fik altid besøg af udklædte gæster. Mange var »løse fugle«, som kom fra nabosognene med fantasti-

Kroens gavlparti er ældre end facaden. Helt præcis, hvor gammel kroen er, ved man ikke, men den stammer i hvert fald fra før 1734.

ske beretninger om månerejser o.l.

Disse aftener blev gerne overværet af degnen, og på hans forslag blev indledt en skik, som holdt sig i over 100 år. Nemlig at kromanden var på besøg i degnegården ved nytårsaften, mens degnefamilien til gengæld var kroens gæster Helligtrekongersaften.

Ingen udskejelser

Stor omsætning af de våde varer har der vist aldrig været i Notmark kro. Den sidste kromand, Jørgen Iversen, som døde i 1958, forstod i enhver henseende at føre kroens traditioner videre. Han havde et strengt etisk syn på det at være kromand, og han så nødtigt, at unge mennsker kom berusede ud fra kroen. Og syntes han, at der var nydt nok af de berusede drikke, ja så kunne der lyde et bestemt

- Så, nu får I ikke mere.

Jørgen Iversen var så dansk som nogen, og som nær nabo til kommuneskolen kunne det under fremmedherredømmet pine ham, når det tyske flag gang efter gang blev hejst. Det skete især under den første halvdel af 1. verdenskrig,

hvor tyskerne sejrede flere gange. Især virkede den tyske sejrsmåske den 18. april 1914, 50 års dagen for Dybbøls fald, ydmygende for mange.

Save de flagstangen over

Så skete der ellers det, fortæller Hans Terp, at skolens tyske flagstang en nat i den sidste del af krigen blev savet over. Der kom en gendarm og forhørte folk, men der blev ikke det store røre om sagen. Gassen var jo ved at sive ud af den tyske ballon.

Efter krigens slutning spurgte jeg kromanden Jørgen Iversen om det var ham, der gjorde det? Ja, svarede han, jeg havde så tit set mig gal på det flag og så besluttede jeg, at nu skulle det ikke op mere.

Kroen i Notmark minder stadig om de historiske begivenheder. Som den ligger ved foden af »Degnebjerg« er den stadig en seværdighed. Om sommeren prydes indgangsdøren af to rosenbuske, som så længe man kan huske tilbage, har blomstret med lyserøde roser.